

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Ondřeje Pavlíka „*Ta odlišnost jde z placenty plemenné.*“ Židovství jako otázka osobní identity a tvůrčích dispozic v lyrice Otokara Fischera, Františka Gottlieba a Viktora Fischla

Ve své pozoruhodné diplomové práci se Ondřej Pavlík zaměřil na problematiku toho, jakými způsoby bylo reflektováno židovství v české poezii, vydávané mezi lety 1923 a 1936. Autor se přitom soustředil – v chronologicky i problémově jasně vymezeném sledu – na vybrané básnické tituly Otokara Fischera (*Hlasy*), Františka Gottlieba (*Cesta do Kanaán, Proměny, Bílý plamen*) a Viktora Fischla (*Jaro, Kniha nocí, Hebrejské melodie*), tedy k dílu autorů, kteří postavili židovství jako explicitní téma jejich lyrické výpovědi, případně kterým se stalo součástí lyrické autostylizace. Jde o knihy, do nichž se židovství podle autorova pohledu vepisuje nikoliv jako programová základna, nýbrž coby určitá vnitřně rezonující hodnota. Podstatné místo je rovněž věnováno Pavlu Eisnerovi, jeho čtenářským reflexím, tlumočeným zvláště v osobní korespondenci, a kritickým konkretizacím, kterými se jako čtenář a kritik a přítel řady těchto autorů významným způsobem podílel na soudobé reflexi těchto knih, na zesílení jejich literární a společenské rezonance a konečně i na jejich „nesamozřejmém vřazení do linie *židovské lyriky*“. Podstatná je Pavlíkova pozornost věnovaná tomu, jak je na jedné straně kritik přesvědčen o nutnosti a plodnosti česko-židovské symbiózy, na straně druhé, jakým intenzivním způsobem si uvědomuje dopady rizika spočívajícího ve splynutí s dominantní, „hostitelskou“ českou kulturou. Eisner coby pro Pavlíka konceptualista opakovaně tvrdí, že do ideálního „židovského díla“ (příkladem se mu stal i Franz Kafka) se taková prožitá jinakost promítá zevnitř, je výslednicí konfliktního napětí, nenaplnitelných tužeb, možností a nemožností spočinutí v národním kolektivu.

Autor přitom ovšem zdůrazňuje skutečnost, že jakkoliv nelze vycházet z domněnky, že by židovský původ apriori působil jako výlučný determinant způsobu psaní (a čtení), je potřeba

položít si otázku, jakým způsobem a v jakém vztahu k původní básnické produkci byly tyto teze formulovány. Přibližuje se tak perspektivě toho, jak byly tyto básnické výpovědi soudobými kritiky a čtenáři interpretovány a konceptualizovány; vlastním horizontem práce je pak otázka, jakým způsobem byl v širších kulturních souvislostech ukotvován vliv židovského původu autora na jeho dílo a jak se ohlas těchto básnických knih proměňoval v závislosti na soudobé společenské a kulturní situaci.

Nutno hned na úvod podotknout, že jakkoli bylo a je v současnosti otázce židovství v literárních a kulturních historických vazbách věnováno dostatek pozornosti, takto modelované téma a kontext analyzovaných sbírek je vytěžován – nemýlím-li se – poprvé. Zvolený problém je v Pavlíkově práci soustavně rozebírán a dotýká se v souvislosti s cíleně a funkčně vybranými tituly literárně teoretické i filozofické provenience. Práce je zacílena na ty aspekty, které je možné způsobem autorova tázání adekvátně vyřešit. Zvolená metodologie, opřená zvláště o pečlivou pozornost věnovanou soudobé literárněkritické recepci je autorem nastíněna na základě porovnání možností, které dosavadní vhodně vybraná literatura k tématu – primární i sekundární – nabízí, a konfrontována s primárními texty, jejichž analýza upřesňuje dílčí myšlenkové rezultáty. Práce vykazuje soustavné rysy systematického a sebereflektujícího přístupu a usiluje o prokázání kritického myšlení. Vždy usiluje o vlastní výklad.

Práce Ondřeje Pavlíka se opírá o relevantní odbornou literaturu, a to zvláště v oblasti literární vědy, k níž – z povahy oborového zakotvení práce – má autor nejbližší. Text práce je zřetelně a soudržně strukturován. Text vykazuje patřičné a jednotné provedení citací i soupisů literatury. Text je uspořádán a členěn promyšleně. Jazyková stránka projevu svědčí o schopnosti zvládnout styl vědeckého psaní. Text je zcela prost gramatických a pravopisných nedostatků. Pavlíkova práce generuje zřetelná tvrzení, argumenty a závěry, přesvědčuje uceleností v pojetí tématu.

Diplomová práce Bc. Ondřeje Pavlíka „*Ta odlišnost jde z placenty plemenné*“ *Židovství jako otázka osobní identity a tvůrčích dispozic v lyrice Otokara Fischera, Františka Gottlieba a Viktora Fischla*, jejímž cílem se stal jednak rozbor kritické reflexe různými způsoby tematizovaného židovského (sebe)vědomí lyrického subjektu ve vybraných dílech, jednak vlastní interpretační komentář k jednotlivým sbírkám, odvíjející se od sledovaných dobově rezonujících ohlasů, splňuje a svojí koncepcí a sevřenou formou a erudovaností výkladu dokonce i převyšuje kritéria kladená na tento typ závěrečných prací. Vzhledem k charakteru položené, složité otázky, způsobu práce s literárněhistorickým materiálem a k postupům v hledání odpovědi, doporučuji uvážit možnou prezentaci ucelené části práce v některém z odborných literárněvědných periodik typu Slova a smyslu, České literatury apod. Práci navrhuji k obhajobě a klasifikuji ji **výborně**.

Praha, 27. 1. 2024

doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D.